

Valamely hálózathoz tartozó „i” könyvtár információs képességét az egyes információhordozó típusokra a következő képletekkel írhatjuk le:

$$V_{pi} = (\alpha_{pi_1} + \alpha_{pn_1}) q_1 + (\alpha_{pi_2} + \alpha_{pn_2}) q_2 + \dots \\ \dots + (\alpha_{pii} + \alpha_{pni}) q_i + \dots + (\alpha_{pin} + \alpha_{pnn}) q_n$$

ahol:

- V_{pi} – az „i” könyvtár információs potenciálja;
 q_i – adott információhordozó típuson tárolt egységek kölcsönzésének mértéke az „i” közlésben;
 α_{pii} – az „i” közlés termelékenységi együtthatója saját információs potenciál alapján;
 α_{pni} – az „i” közlés termelékenységi együtthatója a könyvtárközi kölcsönzési forgalom alapján.

Az utóbbi együtthatók összetettek és sok más mutatóval együtt magukban foglalják a technikai felszereltség mértékét is.

A paraméterek számszerű értékének meghatározása, a megfelelő számítási formulák kidolgozása az előrevetíthető műszaki–gazdasági hatékonyság függvényében teszi lehetővé a könyvtári hálózatok közel optimális szervezését és a különböző könyvtárak műszaki fejlesztését.

/AMLINSZKIJ, L. Z.: *Klaszszifikacija bibliotek kak ob'ektov mehanizacii i avtomatizacii. = Naucsnuie i Tehnicseszkie Biblioteki SZSZSZR, 1979. 10. sz. p. 8–13./*

(Nagy László)

Látogatás Kínában

A British Library háromtagú delegációja a Kínai Tudományos és Műszaki Információs Intézet (*Institute of Scientific and Technical Information of China, ISTIC*) meghívására 1980 júniusában kéthetes látogatást tett Kínában. A küldöttség Pekingben, Sanghajban, Vu-hanban és Kantonban járt, és célja az Egyesült Királyság és Kína közötti együttműködés lehetőségeinek tanulmányozása, konkrétan – és egyáltalán nem önzetlenül – a Lending Division (Kölcsönző Részleg) szolgáltatásainak Kínára, a világ legnagyobb potenciális piacára való kiterjesztése volt.

Hosszú távú fejlesztési programjában Kína igen nagy hangsúlyt helyez a könyvtári és információs szolgáltatások fejlesztésére. E fejlesztésben kulcsfontosságú szerepet játszik az ISTIC, amely az Országos Tudományos és

Műszaki Bizottság felügyelete alatt áll. A tartományokban (22 van belőlük) regionális információs intézetek működnek.

Kína legnagyobb könyvtára a nemzeti könyvtárként funkcionáló *Pekingi Könyvtár*: kb. 10 millió kötettel rendelkezik. Ezen kívül csak néhány további nagykönyvtár van, egyenként 3–4 milliós állománnyal. Úgy látszik, hogy a könyvtári erőforrások legnagyobb részét a nagykönyvtárak használják fel, ugyanis nem léteznek „átlagos nagyságú” könyvtárak: az óriáskönyvtárak és az utánuk következők között óriási az űr.

A közművelődési könyvtárak igen kicsik, szegényesek, műszaki könyvtárakkal pedig egyáltalán nem lehet találkozni.

Építészeti szempontból a könyvtárak igen régmódikak. Az épületek rugalmatlanok, a helykihasználás rossz, az olvasótermek kicsik, a raktározás elavult, nem fordítanak figyelmet a ritka könyveket tároló helyiségek légkondicionálására, páratartalmának beállítására.

Katalógusként *hagyományos cédulakatalógusokat használnak*, amelyek a különféle ábécék miatt – az állományhoz hasonlóan – kínai, japán, orosz és latin betűs részekre oszlanak.

A könyvtárosok igen szeretnék „információs szolgáltatásokat” bevezetni, ami alatt ők géppel olvasható adatbázisok használatát értik. *A gépesítést azonban nagymértékben akadályozza a kínai ábécé*; problémát jelent az is, hogy a hagyományos, könyvekre orientált, korábbi szolgáltatási tapasztalatokkal nem rendelkező könyvtárak miként tudnának hirtelen áttérni a korszerű információs szolgáltatásokra. Ez utóbbi probléma azonban – kínaiakról lévén szó – nem látszik veszélyesnek: hatalmas munkaerő-kapacitással rendelkeznek, és rendkívüli elszántsággal néznek a jövő feladatai elé.

Kínában 13 könyvtárosképző iskola működik, legtöbbjük nemrégiben indult meg. A Vu-hanban meglátogatott egyik ilyen iskolában szerzett tapasztalat: az oktatószemélyzet rendkívül lelkes, azonban az intézmény könyvvállománya rendkívül szegényes (csak néhány angol nyelvű könyvvel rendelkeznek, azokat is ajándékba kapták a Library of Congress-től). A Vu-han Egyetem könyvtártudományi tanszéke brit könyvtárosokat szeretne meghívni tanfolyami előadóknak, és szorgalmazza a kínai könyvtárosok és oktatók brit tanfolyamokon való részvételét is.

Ami a *könyvtárközi kölcsönzés* rendszerét illeti, Kínában – mint az országok legtöbbjében – nincs semmi olyasmi, amit jószerevével rendszernek lehetne nevezni. Ha azonban az információs szolgáltatások olyan mértékben fejlődnek, ahogy szeretnék, a dokumentumigény rövidesen felül fogja múlni az ellátás lehetőségeit, és hatékonyan működő könyvtárközi kölcsönzési rendszerre lesz szükség.

A delegáció körútján mind a könyvtárközi kölcsönzés területén, mind egyebütt számos együttműködési lehető-

ségre figyelt fel, amelynek kiaknázása mindkét fél számára hasznos lenne, és amely – közös erőfeszítésekkel – meg is valósítható.

Végezetül, a kínai állapotok jellemzésére álljon itt *Maurice Line* (a BLLD főigazgatója) Vu-hanban tartott vetítettképes előadásának tapasztalata. Ez az előadás 33 fokos melegben, 95%-os páratartalom mellett, rosszul működő diavetítő és hangszóró közreműködésével zajlott le, de a 600 résztvevő minden képzeletet felülmúló figyelme teljesen eltörpítette a kellemetlen benyomásokat. *Line* végül a kínai küldetést *élete legérdekesebb és legfontosabb útjának* nevezte.

/LINE, M.: Visit to China, June 1980. = Focus on International and Comparative Librarianship, 11. köt. 2. sz. 1980. p. 15–17./

(Novák István)

A tudományos és műszaki tájékoztatás jelenlegi helyzete és jövő kilátásai Kínában

Kínában a tudományos és műszaki tájékoztatás csak 1949, a népköztársaság megalakulása után jöhetett szóba. A tudományos, gazdasági és technológiai elmaradottság felszámolására 1956-ban indított 12 éves terv tűzte ki célul a *Kínai Tudományos és Műszaki Információs Intézet (Institute of Scientific and Technical Information of China, ISTIC)* létesítését is. Az Intézet feladatköre az információs források beszerzésétől az információs szolgáltatásig valamennyi tájékoztatási tevékenységre kiterjed, beleértve az elméleti kutatásokat, új módszerek és eszközök kidolgozását is.

Az 1958-ban tartott első országos tudományos és műszaki tájékoztatási konferencia eredményeként valamennyi tárca felállította központi és regionális információs szerveit.

Az ISTIC fejlődésére jellemző, hogy az alapításakor munkába állt 200 főnyi személyzete mára 1000 főre nőtt. Ebből 600 az információs szakember. Mint országos központ nemcsak a hazai és külföldi szakirodalommal – annak beszerzésével, feldolgozásával és terjesztésével – kapcsolatos információs teendőket látja el, hanem egyszersmind e terület módszertani központjaként is működik.

A szerzeményezés elsődleges szempontja az ország általános fejlődésének elősegítése, a jövő tudományos kutatásához és termeléséhez szükséges technológiák kialakításának szakirodalmi alátámasztásával. Az intézet állománya jelenleg 7000 folyóiratcím, 600 ezer kutatási jelentés, konferencia beszámoló és disszertáció, 6 millió

szabadalmi leírás, 300 ezer szabvány és 300 ezer vállalati kiadvány.

A feldolgozott információkat elsősorban bibliográfiák, fordítások és szemlék formájában adja közre. Ezek között a könyvalakban megjelenő bibliográfiák a legfontosabbak, így a *Guovai Ziliao Mulu*, vagyis a külföldi irodalmi források és a *Zhuanli Ziliao Mulu*, a szabadalmi leírások bibliográfiája. A legújabb külföldi irodalomnak kínaira fordítására példa a *Guovai Keji Dongtai*, azaz a külföldi tudomány és technika jelenlegi állását és trendjeit ismertető kiadvány.

A 300 – néhány kivételtől eltekintve – rendszeresen megjelenő információs kiadvány kiadói munkájának szervezéséért és koordinálásáért a kínai tudományos és műszaki kiadói és fordítói bizottság a felelős.

Az információk terjesztése a hagyományos könyvtári, dokumentációs, fordítási és egyéb ismert információs szolgáltatások útján történik. Ezek mellett az ISTIC kiállítókat, tudományos és műszaki filmbemutatókat rendez, valamint megbeszéléseket szervez a tudományos és műszaki eredmények és technológiák megismertetésére is.

Az ISTIC igyekszik fejleszteni kapcsolatait a különböző országok tudományos és műszaki tájékoztatási intézményeivel. Az Unesco információs programjának kormányközi bizottságában Kína képviselője, s mint ilyen részt vesz az UNISIST különféle értekezletein. Több, mint 60 országgal áll információs kapcsolatokban, és további kétoldalú kapcsolatok kiépítésén fáradozik.

Az ország általános fejlesztési elgondolásainak keretében szorosan beletartozik a könyvtár és tájékoztatásügy erősítése is. Az elért eredmények ellenére az e téren világszerte tapasztalható haladáshoz képest az eddigi fejlődés még nem igazán számottevő.

Az eddigi teljesítmények között meg kell még említeni a gépesített információkeresés országos koordinálását, illetve az ehhez szükséges egységes teaurusz kidolgozását. Kísérletek folynak a kínai osztályozási rendszer tökéletesítésére is. Az információs munkának az országos és nemzetközi információs szempontról nélkülözhetetlen egységesítését a tájékoztatás jelenlegi helyzetének elemzése szolgálja.

A kínai egyetemeken, valamint a nagy információs intézményekben és könyvtárakban rendezett tanfolyamokon az információs munka különböző területei számára képeznek ki szakembereket.

/CHUNRONG, N.: Chinese scientific and technical information: present status and future prospects = UNESCO Journal of Information Science and Archives Administration, 11. köt. 2. sz. 1980. p. 74–77./

(Dezső Zsigmondné)

